NOGMAALS GALEOMMA TURTONI

door

Marien Faber

Mienis (1991) geeft een aardig overzicht van wie niet en wie wel (mogelijk) auteurs zijn van de soort Galeomma turtoni, en concludeert dat "slechts een uitspraak van de Internationale Commissie voor Zoölogische Naamgeving deze gordiaanse knoop kan ontwarren. Dat nu lijkt mij een iets te bescheiden opstelling, daar Mienis met behulp van een kopie van de oorspronkelijke tekst en de namen van de redakteuren van het tijdschrift waarin deze naam verscheen in feite alle elementen voor het oplossen van dit raadsel bijeen heeft gebracht.

Inderdaad is Turton alleen de auteur van het genus Galeomma, ook volgens Angioy (1989), die ook nog vermeldt dat Galeomma "oog van de wezel" betekent en de genus- en soortnaam pas na Turtons dood gepubliceerd werden. Dat laatste is onjuist (zie Mienis, en Dance, 1986: 229).

Angioy kiest echter ook - zonder verdere bewijsvoering - voor Sowerby als enige auteur van de soort G. turtoni, evenals bijvoorbeeld Tebble (1966) en Nordsieck (1969).

Zoals Mienis correct aangeeft, waren het echter de redakteuren van het Zoological Journal die in een voetnoot de soort G. turtoni beschreven. "Turtoni" cursief in de titel, achter Galeomma, waar Mienis naar verwijst, is hier slechts een in het Latijn gestelde verwijzing naar de auteur van laatstgenoemde genus-naam, en niet de toevallig gelijkluidende bijbehorende soortnaam (specific epithet), zoals in de voetnoot beschreven. Maar dit terzijde.

Keren we dus terug naar de auteurs van de soort. We moeten de juiste namen hebben, want zoiets als "Galeomma turtoni Editors, 1825" is uiteraard niet toegestaan. Mienis geeft impliciet aan dat er geen geldige reden te verzinnen is waarom redaktieleden Bell, Childern en J. de C. Sowerby geen (mede-) auteurs zouden zijn. Maar het is niet zo - in tegenstelling tot wat Mienis beweert - dat de vermelding van G.B. Sowerby als "raadgever" juist hem niet mede tot "beschrijver" maakt.

Het volgende voorbeeld toont dat duidelijk aan: "Op aanraden van de heer Mienis gaat de Nederlandse Malacologische Vereniging er toe over alle werken van Turton aan te schaffen". Volgen we Mienis' redenering, dan zou deze zin betekenen dat Mienis zelf (hoewel lid van de NMV) niet bij de aanschaf betrokken zou kunnen zijn. Vervang de naam Mienis door die van bibliothecaris Coomans en het absurde van deze redenering is onmiddellijk duidelijk. Dat Sowerby geen mede-auteur was, is bovendien onwaarschijnlijk omdat Sowerby de meest ervaren conchylioloog in de redaktie was (waar zijn inbreng van gegevens over andere Galeomma's al op duidt).

Conclusie: auteurs van de soort zijn dus inderdaad de gezamelijke redakteuren van het Zoological Journal, inclusief G.B. Sowerby. Hoewel niet noodzakelijkerwijs in de door Mienis gegeven alfabetische volgorde (wellicht in de volgorde waarin hun namen genoemd worden in het desbetreffende tijdschriftdeel, alhoewel de Internationale Code voor Zoölogische Noemnclatuur hier niets specifieks over zegt).

De soort dient m.i. dan ook aangeduid te worden met de naam Galeomma turtoni Bell, Childern, Sowerby & Sowerby in Turton, 1825 (naamvolgorde onder voorbehoud).

Toegestaan? Absoluut. Ingewikkeld? Zeker. Lang? Ja (maar korter dan de bijvoorbeeld recent in Basteria beschreven Albinaria wiesei Gittenberger in Gittenberger, Flach & Reitsma, 1988).

ZELFVERNOEMINGEN

Een ander interessant punt dat Mienis aansnijdt is de taxonomisch-nomenclatorische zelfvernoeming. Daar rust inderdaad een zwaar taboe op. Zo zwaar, dat er maar weinig voorbeelden

van te vinden zijn. Ik ken er eigenlijk slechts één.

In 1959 publiceerde de Amerikaanse postzegelhandelaar G.W. Nowell-Usticke een boekje waarin met wel bijna alle taxonomische regels en conventies een loopje genomen wordt. We treffen onder andere een Conus ustickei Miller in Usticke en een Inodrillia ustickei M. Hayes in Usticke aan, terwijl ook een Bailyia milleri Usticke en een Natica hayesae Usticke en Mitra hayesea Usticke niet ontbreken. Dat mag, hoewel het toch al enigszins naar inteelt begint te ruiken.

In het boekje vinden we echter ook nog (zonder naamsverklaring!) een Glycymeris gordoni Usticke, 1959. En Gordon, zo blijkt, is niet Usticke's zoon - want die had hij niet - maar Gordon W. Nowell-Usticke zelf!

De reacties op Usticke's schelpenkunde waren (mede door de verwarrende verstrengeling van auteurs- en soortnamen) unaniem uiterst negatief.

Het zal ook nauwelijks verbazing wekken, dat laatstgenoemde soort in latere publicaties van Usticke enigszins werd weggemoffeld, eerst als variëteit, later als synoniem. Ook het type bleek op gegeven moment onvindbaar. Vermoedelijk zijn alle overige hier genoemde soorten eveneens synoniemen.

Zoals gezegd, andere concrete voorbeelden ken ik niet, maar voor zover ze wel bestaan, is het dikwijls moeilijk uit te maken of er van opzet sprake is. Het volgende scenario lijkt mij heel plausibel: 1) "Enthousiaste Amateur" ontdekt vermoedelijk nieuwe soort. 2) "Enthousiaste Amateur" wil faunalijstje samenstellen. 3) "Enthousiaste Amateur" vraagt dus "Expert" om raad. 4) "Expert" meldt dat soort inderdaad nieuw is, en vernoemd zal worden naar "Enthousiaste Amateur". 5) "Expert" vergeet het hele geval of heeft minder haast (eerst de hele monografie afmaken) dan "Enthousiaste Amateur". 6) "Enthousiaste Amateur" publiceert faunalijstje met manuscriptnaam "Expert" eerder dan "Expert".

Het is in zo'n geval vaak vrijwel onaantoonbaar of er sprake is van een misverstand, ongeduld, angst dat iemand anders er met de vondst vandoor gaat, of wat dan ook.

Ik blijf derhalve benieuwd naar "echte" gevallen van zelfvernoeming en verneem hier graag voorbeelden van.

Literatuur

ANGIOY, M., 1989 (1988). Galeomma turtoni Sowerby in Turton, 1825. - La Conchiglia 236 - 237: 12-13.

DANCE, S.P., 1986. A history of shell collecting. i - x, 1-265, plates. Leiden.

MIENIS, H.K., 1991. Wie gaf werkelijk de naam aan Galeomma turtoni? - C.B. Ned. Malac. Ver. 258: 778-780.

NORDSIECK, F., 1969. Die europäischen Meeresmuscheln (Bivalvia) vom Eismeer bis Kapverden, Mittelmeer und Schwarzes Meer. i - viii, 1-256. Stuttgart.

TEBBLE, N., 1966. British bivalve seashells. 1-212. London.

USTICKE, G.W. NOWELL, 1959. A check list of the marine shells of St. Croix U.S. Virgin Islands with random annotations. 1 - 90. Burlington, Vermont.

Summary: Following data provided by Mienis (1991), it is concluded that Galeomma turtoni has been described in 1825 by Messrs. Bell, Childern, Sowerby & Sowerby, editors of the "Zoological Journal", not by Mr Turton, author of the genus Galeomma (1825).
Also, a rare case of naming a biological taxon after its own author (Glycymeris gordoni Gordon W. Nowell-Usticke, 1959) is discussed.